

vision 2020

INLEDNING

Vision 2020 är ett styrdokument som anger hur Karlsborgs kommun är tänkt att utvecklas till år 2020.

Visionens huvudsakliga syfte är att vara en vägvisare för hållbar utveckling av kommunen. Visionen syftar också till

- ▶ belysa strategiska utvecklingsområden och ge klara riktlinjer för hur dessa ska hanteras
- ▶ fokusera på utvecklingsfrågor som kommunen "äger" och kan påverka reellt
- ▶ vara styrande och stödjande för övrigt planerings- och utvecklingsarbete i kommunens nämnder och bolag
- ▶ vara vägledande för framtida investeringar
- ▶ fungera som inspirationskälla.

Kommunfullmäktige har i samband med en "framtidsgård" den 31 mars 2008 gett vägledning för uppläggning och struktur av visionsarbetet. Därefter har en projektplan utarbetats och godkänts av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens arbetsutskott har varit styrgrupp för arbetet. Det praktiska arbetet med visionen har letts av kommunchef Thomas Johansson med stöd av en arbetsgrupp bestående av informatör Karin Stattin, personalchef Sara-Lena Ahlm, ekonomichef Anders Johansson, kultur- och bibliotekschef Kerstin Lorentz, bygg- och miljöchef Bo Björkman, socialchef Anne Höjjer, barn- och utbildningschef Kaj Kaufeldt och näringslivschef Mikael Sellén.

Ambitionen har varit att arbetet med visionen ska präglas av bred delaktighet och interaktivitet. Kommunens webbplats har varit en viktig kanal där medborgare och andra intressenter har kunnat ta del av information samt lämna synpunkter och förslag via e-post och webbformulär. Dialogmöten har genomförts i Udenäs, Forsvik, Mölltorp och centrala Karlsborg under våren och hösten 2009. Ett förslag till Vision 2020 har remissbehandlats under hösten 2009. Inkomna yttranden har sammanställts i en särskild samrådshandling. Visionsarbetet har fortlöpande redovisats på kommunens webbplats.

VISIONSDOKUMENTETS UPPLÄGG

Nulägesbeskrivning och analys

Visionsarbetet har formulerats utifrån en nulägesbeskrivning och analys av kommunens styrkor och svagheter i dag och morgondagens möjligheter och hot. Analysen genomfördes i form av en framtidsdag med kommunfullmäktige. Dessutom har tidigare beslutade mål, policys och riktlinjer samt annat underlagsmaterial som knyter an till kommunens utveckling nyttjats i arbetet. Trender och utvecklingstendenser i omvärlden som bedöms påverka det lokala och regionala utvecklingsarbetet har också beaktats.

Insatsområden och utvecklingsperspektiv

Med utgångspunkt i ovan beskrivna underlag har insatsområden och utvecklingsperspektiv identifierats. Med insatsområden avses de områden inom vilka kommunen vill fokusera sina utvecklingsinsatser inför år 2020. Insatserna ska ske med beaktande av ett antal genomgående utvecklingsperspektiv. Innehållet i de olika insatsområdena och perspektiven utvecklas nedan.

Vision 2020

Under rubriken "Vision 2020" beskrivs en önskad framtidsbild som bygger på insatsområdena och utvecklingsperspektiven.

Mål och strategier

Visionen har därefter konkretiserats i ett antal mål och strategier som visar hur målen ska nås.

I dokumentet används begreppen "Karlsborg", "kommunen", "Karlsborgs kommun" och "Karlsborgs centrum" med följande innebörd:

- Med "Karlsborg" menas hela det geografiska området Karlsborgs kommun.
- Begreppen "kommunen" och "Karlsborgs kommun" syftar däremot på den politiskt styrda organisationen.
- Med "Karlsborgs centrum" avses de centrala delarna av Karlsborgs tätort.

NULÄGESBESKRIVNING

Läge och karaktär

Karlsborg ligger vid Vätterns strand i Västra Götalandsregionens nordöstra del intill länsgränserna mot Örebro och Östergötland. Avståndet till residensstaden Göteborg och till Skövde, som är centralort i delregionen Skaraborg, är 200 km respektive 45 km. Vättern utgör en tydlig gränsmarkering österut mot Östergötlands län.

Karlsborg uppvisar ett mycket omväxlande landskap med många sjöar och vattendrag. Vätterstranden i norr är bergig och kuperad, medan den i söder är betydligt flackare. I nordöstra delen ligger en del av Tivedens nationalpark. Byggnadsverken Göta kanal och Karlsborgs fästning karaktäriserar bygden. Göta kanal löper genom sjön Viken och mynnar i Vättern vid centralorten Karlsborg. Övriga större orter är Brevik, Forsvik, Granvik, Mölltorp och Udenäs. Karlsborgs yta (landareal) omfattar 407 km².

Kommunikationer

Kollektivtrafiken mot knutpunkten Skövde, med anslutning till Västra stambanan, omfattar ett 30-tal avgångar med buss per dygn under vardagarna och cirka 10 avgångar per dygn under helgerna. I nord-sydlig riktning finns ingen linjetrafik i dagsläget. Restiden med bil till Örebro och Jönköping är drygt en timma. Vättern begränsar trafikförbindelserna rakt österut.

Ett strategiskt arbete med utbyggnad av bredbandsnätet har resulterat i en täckningsgrad på i princip 100%.

Boende

Utbudet av bostäder i Karlsborg är i förhållande till ortens storlek bra och varierat. Det finns hyreslägenheter och bostadsrättslägenheter som i första hand ligger centralt. Det finns även en hel del inslag av villabebyggelse i centrala lägen. I utkanten av orterna och i glesbygden dominerar enfamiljshusen. I orterna används en del av fastigheterna som fritidshus och i de småhusområden som ursprungligen planerades för fritidshus väljer en del att bosätta sig permanent. Standarden på fritidshusen utvecklas och närmar sig allt mer permanentbostädernas. Många av fritidsbostäderna används av människor som är bosatta i andra länder. Många villor och lägenheter har sjöutsikt eller vattenkontakt.

Arbetsmarknad och näringslivsstruktur

Karlsborg ingår i Skövdes lokala arbetsmarknadsområde. Totalt finns cirka 2 900 arbetstillfällen i Karlsborg och de flesta arbetstillfällena finns inom offentlig verksamhet som utbildning, vård- och omsorg samt försvarsanknuten verksamhet. Karlsborg har ett förhållandevis normalt pendlingsmönster med ett pendlingsnetto på cirka -300. Arbetslösheten är lägre än riksgenomsnittet.

I Karlsborg finns drygt 450 företag och flertalet har under 10 anställda.

Turism

Karlsborgs fästning, Göta kanal tillsammans med Forsviks Bruk utgör de stora besöksmålen i kommunen. Den västra delen av Göta kanal med sträckningen Karlsborg-Sjötorp har cirka en miljon besökare årligen. Huvuddelen av dessa besökare är 40 år eller äldre.

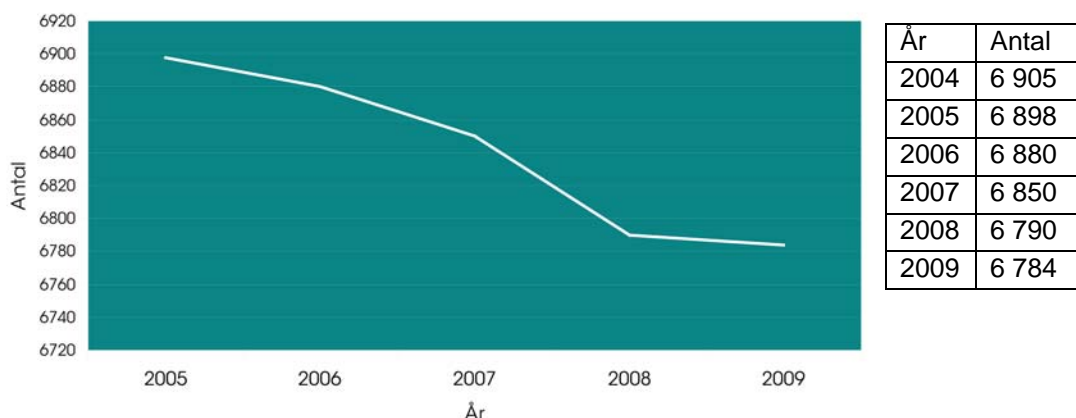
Enligt SCB och Tillväxtverket hade Karlsborg 35 762 gästnätter under 2009, vilket i jämförelse med övriga Skaraborgskommuner av samma storlek är en hög siffra. Ökningen mellan 2008 och 2009 var 17 %, vilket var näst högst i Skaraborg.

Befolkning

Befolkningsutveckling

Sedan i mitten av 1990-talet har Karlsborg haft en negativ befolkningsutveckling. De senaste åren har befolkningen minskat med i genomsnitt 20 personer per år. Befolkningsminskningen beror på en åldersstruktur med en förhållandevis låg andel invånare i fertil ålder kombinerat med en hög andel äldre. Som en följd av detta är det fler som avlider än som föds per år. Detta uppvägs delvis av att inflyttningsnettot är positivt med ett högre antal inflyttare än utflyttare.

Befolkningsutveckling 2005-2009:

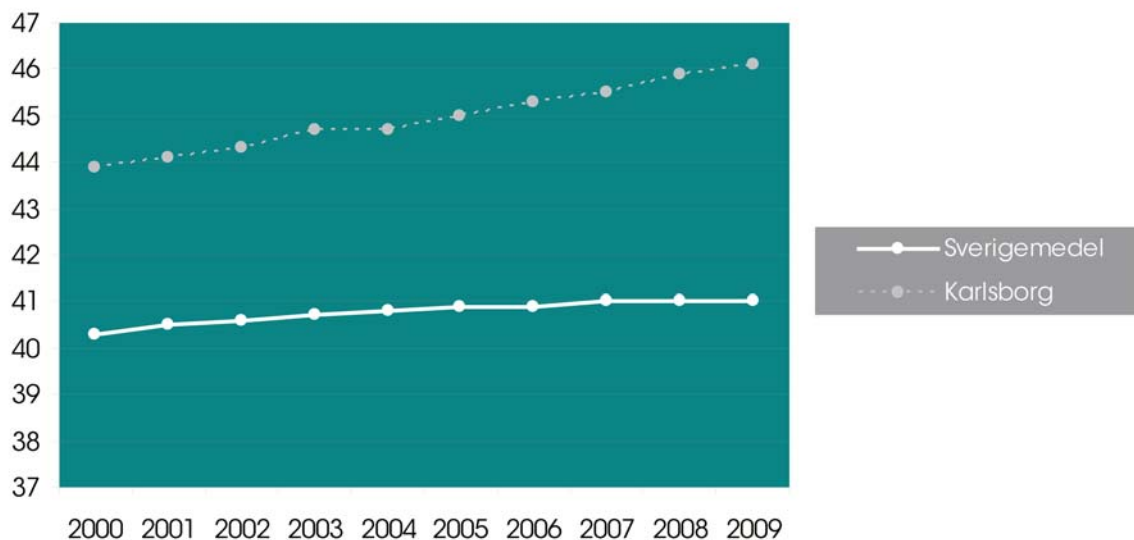
Befolkningsstruktur

Åldersstrukturen i Karlsborg skiljer sig från riksgenomsnittet då kommunen har en högre andel i åldersgruppen 65 år och uppåt samt en lägre andel i åldersgruppen 0-44 år.

Befolkningsstruktur 2009-12-31:

Ålder	Antal	Procentuell fördelning	
		Kommunen	Riket
0-6	424	6	8
7-17	785	11	12
18-24	498	7	9
25-44	1 407	21	26
45-64	1 952	29	26
65-79	1 198	18	13
80+	520	8	5
Totalt	6 784	100	100

Medelåldern i Karlsborg och riket 2000-2009:

Hälsoläget

Enligt gjorda undersökningar är folkhälsan i Karlsborg god och invånarna i Karlsborg bedömer också i hög utsträckning sin egen hälsa som bra.

Utbildning och sysselsättning bidrar i hög grad till en god folkhälsa och till ekonomisk utveckling.

Andelen elever i Karlsborg som är behöriga till gymnasiet är bland den högsta i landet och i förhållande till riket har Karlsborg en lägre arbetslöshet. En låg brottslighet bidrar också till att placera Karlsborg bra i jämförelse med riket.

INSATSOMRÅDEN OCH UTVECKLINGSPERSPEKTIV

Med utgångspunkt i utförd analys har insatsområden och utvecklingsperspektiv identifierats. Med insatsområden avses de områden inom vilka kommunen vill fokusera sina utvecklingsinsatser inför år 2020. Insatserna ska ske med beaktande av ett antal genomgående utvecklingsperspektiv. Innebörden av de olika insatsområdena och perspektiven utvecklas nedan.

Insatsområden

Leva och bo

Många människor vill bo och verka nära vatten och det sjönära läget är därför en av Karlsborgs viktigaste förutsättningar för att locka inflyttare. Närhet till vatten, lugn och trygghet är värden som kännetecknar en bra boendemiljö och som även är starkt sammankopplade med bilden av Karlsborg. Dessa värden bör tas tillvara och utvecklas vidare för att göra levnads- och boendeförhållanden så bra som möjligt för invånarna, men även för att göra Karlsborg mer attraktivt i omvärlden.

Kommunikationer

Av flera skäl behöver resvägarna till och från Karlsborg både hålla hög kvalitet och vara anpassade för människors olika förutsättningar och behov. Kommunikation och bra infrastruktur är avgörande för ett samhälles utveckling. Det ingår även som en viktig faktor i företagets förutsättningar för att kunna bedriva verksamhet, utveckla tjänster och produktion.

Upplevelser

Karlsborg har rika och unika tillgångar vad gäller natur- och kulturmiljöer. Karlsborg har ett rikt föreningsliv som engagerar och aktiverar människor i alla åldrar. Vattnet och naturen är viktiga tillgångar för invånarnas möjligheter att utöva fritidsaktiviteter och för att tillgodose en ökande efterfrågan på upplevelser. Det finns en hel del aktiviteter för invånare och besökare, men utvecklingsmöjligheterna är stora.

Karlsborgs centrum

Karlsborgs tätort har ett vackert läge utmed Bottensjöns och Vätterns stränder. Tätorten saknar dock ett tydligt centrum, vilket innebär att handels- och serviceutbudet är utspritt och oöverskådligt. Dessutom skapar genomfartstrafiken både miljö- och säkerhetsmässiga problem. Förutsättningarna är goda att utveckla ett samlat och inbjudande centrum med skyddade och ombonade platser där sjöutsikten tas tillvara på ett bättre sätt.

Utvecklingsperspektiv

Barn och ungdomar

Visionen handlar till stor del om framtiden för barnen och ungdomarna. Deras kunskaper, erfarenheter, kreativitet och fantasi ska tas till vara i samhällsutvecklingen. FN:s Barnkonvention om barns rättigheter och lika värde är utgångspunkten i kommunens arbete med barn- och ungdomsfrågor. Alla barn har rätt till en bra start i livet för att kunna göra sunda val vid utveckling av livsstil och levnadsvanor.

Den senaste tidens utveckling mot en minskad och allt äldre befolkning ska mötas med att planeringen inriktas på att ge goda förhållanden för barn och ungdomar.

Företagsamhet

En gynnsam miljö för entreprenörskap och företagsamhet är grundläggande för samhällsutvecklingen. Den stora utmaningen är att öka mångfalden i det lokala näringslivet. Karlsborg har goda förutsättningar att utveckla företag inom bland annat besöksnäringen och tjänstesektorn.

Lärande

Lärandeperspektivet innehåller många olika aspekter. Där finns bland annat en stark koppling till entreprenörskapet. Genom att uppmuntra ett livslångt lärande ökar förutsättningarna för att öka arbetstagarnas och företagens anpassnings- och konkurrensförmåga. Det handlar om att stärka banden mellan arbetslivet, forskningen, skolväsendet och samhället i sin helhet.

Vatten

Vattnet är ett tydligt inslag i samhällsbilden och utgör en viktig tillgång för livsmiljöer, rekreation, besöksnäringens utveckling och för utvecklingsarbetet som helhet. Attraktiva miljöer skapas vid mötet mellan vatten, byggnader, gator, vägar och grönområden.

Trygghet

Bra livskvalitet och god självkänsla har sin grund bland annat i trygghet. Utgångspunkten är därför att det ska vara tryggt och säkert att bo och vistas i Karlsborg för alla åldrar. Trygghet skapas genom medborgarnas delaktighet och inflytande. Viktigt är också att alla har möjlighet att använda offentliga miljöer såsom parker, gator och torg. Trygghet handlar också om ett gemensamt ansvar för att förebygga olyckor och brott samt att ha en god beredskap för att kunna hantera kriser på ett sådant sätt att störningar minimeras.

VISION 2020

Visionen 2020 beskriver en önskad framtidsbild av Karlsborg. Beskrivningen har sin utgångspunkt i tidigare redovisade insatsområden och utvecklingsperspektiv.

Karlsborg har en positiv och hållbar utveckling. Antalet kommuninvånare ökar.

Karlsborg är en inflyttningskommun. Mark för boende och näringsliv erbjuds i attraktiva lägen. Möjlighet att bo sjönära och tryggt med möjlighet till en aktiv fritid lockar människor från när och fjärran. Invånare, företagare, arbetande och besökare i kommunen upplever en bra livskvalitet.

Karlsborg är en trygg och säker kommun där invånarna, oavsett ålder, känner sig delaktiga i och har inflytande över beslutsprocesserna och utvecklingsarbetet. Antalet olyckor är få och brottsligheten är låg.

Barn och ungdomars nyfikenhet, vilja och förmåga att lära och utvecklas tas till vara i förskolan och skolan. Kulturskolan erbjuder ett brett utbud. Det finns väl fungerande idrottsanläggningar. Föreningslivet blomstrar och ger människor i alla åldrar bra möjligheter till en aktiv fritid. En utvecklad samverkan mellan kommunen och föreningslivet främjar kreativiteten och bidrar till den lokala utvecklingen. Likabehandling och allas rätt till det offentliga rummet är en självklarhet.

Vården och omsorgen är välutvecklad och flexibel för alla målgrupper. De äldre Karlsborgarna får stöd att behålla sina intressen och sociala kontakter, vara aktiva och ha inflytande.

Förutsättningarna för att pendla till arbete eller studier på annan ort är goda. Den regionala och interregionala busstrafiken är snabb och bekväm. Riksväg 49 och det finmaskiga vägnätet har en bra standard. Cykelvägarna i och mellan orterna är trygga och säkra. IT-infrastrukturen är väl utbyggd och gör det möjligt för företagare och privatpersoner att enkelt kommunicera med omvärlden.

Karlsborg karaktäriseras av ett konkurrenskraftigt och differentierat näringsliv. Den förtroendefulla och kreativa miljön stimulerar till ett högt nyföretagande och goda tillväxtförutsättningar i befintliga företag. Den privata tjänstesektorn svarar för en stor del av sysselsättningsökningen. Samarbetet mellan företag, föreningar och kommunen är väl utbyggt och fungerar som dörröppnare till arbetsmarknaden.

Försvarsmakten är en viktig aktör och stor arbetsgivare i Karlsborg. De unika förutsättningarna för övning och träning med avancerad teknik tas till vara i ökad omfattning. Försvarsmaktens närvaro bidrar till en positiv näringslivsutveckling i stort.

Besöksnäringen är under fortsatt tillväxt. Göta kanal är en av de mest besökta destinationerna i Västra Götaland. Resmålen Forsviks Bruk och Karlsborgs fästning lockar en stor mängd besökare som gärna stannar flera dagar i och runt Karlsborg.

Karlsborgs tätort är en attraktiv mötesplats. Vattnet utgör ett tydligt inslag i centumbilden. Byggnader, torg och planteringar är i harmoni och skapar en trygg och god atmosfär.

MÅL

Visionen konkretiseras i fyra övergripande mål samt mål kopplade till respektive insatsområde. Målen ska vara uppnådda senast år 2020.

Övergripande mål

- ▶ Antalet kommuninvånare ska vara fler än 7 000.
- ▶ Karlsborg ska upplevas som en trygg kommun av alla, såväl invånare som besökare. Trygghet innebär att medborgarna känner delaktighet och inflytande samt att det finns bra och säkra miljöer både inom- och utomhus. Målet innebär också att barn och unga ska ha trygga uppväxtvillkor samt att det ska vara tryggt att åldras i Karlsborgs kommun. Oavsett årstid och tid på dygnet ska det kännas tryggt och trivsamt att bo och vistas i Karlsborgs kommun
- ▶ Karlsborgs kommun ska ha ett näringslivsklimat som rankas bland de 50 främsta kommunerna i landet.

Karlsborgs kommun ska vara fossilbränslefri. Kommunen ska aktivt verka för att fossila bränslen (olja, kol och naturgas) successivt fasas ut och ersätts med klimatneutrala energislag.

Leva och bo

- ▶ Planberedskap ska finnas för bostäder i sådan utsträckning att efterfrågan på bostads- och boendeformer kan tillgodoses. Kommunen ska särskilt sträva efter att tillgodose efterfrågan på bostäder med vattenkontakt.

Kommunikationer

- ▶ Riksväg 49 ska byggas ut och till ett ekonomiskt, miljö- och tidsmässigt optimalt stråk i hela sin sträckning. Ombyggnaden genom Karlsborgs tätort ska vara prioriterad.
- ▶ Trafiksäkerheten ska vara hög med säkra passager för oskyddade trafikanter. Säkra cykelleder ska finnas mellan kommunens tätorter.

Upplevelser

- ▶ Karlsborg ska vara ett av regionens mest besökta turistområden.
- ▶ Kommunen ska i samarbete med näringslivet och föreningslivet anordna minst ett evenemang per år som lockar en nationell publik.
- ▶ I samarbete med den ideella sektorn ska kommunen ha skapat en hållbar plattform för kultur-, biblioteks- och fritidsfrågor.

Karlsborgs centrum

- ▶ Karlsborgs centrum ska utvecklas till en plats där människor möter god arkitektur och andra kulturuttryck. Här ska finnas serviceställen, ett rikt handels- och tjänsteutbud i en attraktiv miljö med god tillgänglighet. En trygg mötesplats.

UTVECKLINGSSTRATEGIER

En utveckling i riktning mot visionen och de uppställda målen kräver strategiska val, uthållighet och samarbete på bred front.

Övergripande strategi

Verksamheten ska utvecklas kontinuerligt med medborgare och brukare i fokus. Engagemang och kunskap som finns hos enskilda, föreningsliv och näringsliv ska tas till vara och uppmuntras i utvecklingsarbetet. Modern informationsteknik ska användas för att underlätta kommunikation och informationsutbyte. De mötespunkter och funktioner för gemenskap som finns ska värnas och nya sådana ska eftersträvas i samhällsplaneringen.

Kommunen ska aktivt söka samarbeten kring frågor om klimatpåverkan, folkhälsa, infrastruktur samt för utvecklingen av kulturlivet och besöksnäringen i grannkommunerna och de närliggande regionerna.

Lokala miljömål ska utarbetas som tydliggör kommunens ambitioner inom miljöområdet.

Ökad användning av förnyelsebara energikällor samt ökad energieffektivitet ska vara viktiga utgångspunkter i samhällsplaneringen.

Marknadsföringen av Karlsborgs kvaliteter som attraktiv boende- och besöksort ska öka. Göta kanal är ett viktigt och starkt varumärke som ska vårdas och utvecklas vidare. Marknadsföringsåtgärderna ska i största möjligaste mån samordnas med näringslivet och andra externa aktörer.

Möjligheterna att aktivt söka bidrag från bland annat EU:s fonder för utvecklingsarbete bör tas till vara i större utsträckning.

Folkhälsoarbete

En förbättrad folkhälsa ska vara en prioriterad del i arbetet för en hållbar utveckling. Arbetet ska bedrivas sektorsövergripande och utgå från den policy för folkhälsoarbetet som regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen antagit.

Tillgänglighet

Tillgängligheten till byggnader och platser för människor med funktionsnedsättningar ska beaktas och ses som en naturlig del i all samhällsplanering. Kommunens strävan är att vara ett föredöme i frågor om ökad tillgänglighet och aktivt påverka andra samhällsaktörer att förbättra tillgängligheten för människor med funktionsnedsättningar.

Social service

Samhällsplaneringen ska ske med stor hänsyn till människor med särskilda behov. Insatser inom det sociala området ska anpassas efter den demografiska utvecklingen. Samverkan mellan sociala och pedagogiska metoder för föräldrastöd med syfte att förbättra samspelet och relationen mellan barn och föräldrar i hemmet ska utvecklas. Ett drogforebyggande förhållningssätt ska prägla kommunens arbete.

Skola och förskola

Utformningen av skolan ska ske med inriktning att öka såväl utbudet av utbildningar som kvaliteten i utbildningarna. Det är särskilt viktigt att utveckla möjligheterna till eftergymnasial utbildning och högskolestudier.

Kvaliteten i förskolan och grundskolan ska öka genom att nya arbetsformer prövas. Detta ska i sin tur bidra till ett större intresse och motivation hos eleverna för lärande samt en mer intressant miljö och arbetssituation för lärarna.

Bebyggelseutveckling

Befintliga orter och bebyggelsegrupper ska kunna utvecklas med utgångspunkt från sina geografiska förutsättningar och bebyggelsestraditioner. Den fortsatta planeringen och det kommande byggandet ska eftersträva ett effektivt nyttjande av infrastruktur och annan teknisk försörjning. De tekniska systemen ska byggas ut och förbättras för att minska miljöbelastningen.

Kommunen vill förbättra och underlätta möjligheterna att bosätta sig permanent i de områden som ursprungligen planerades för fritidsboende. Kommunen välkomnar både permanentboende och fritidsboende överallt inom kommunen där det är lämpligt att det tillkommer bebyggelse.

Bebyggelseutvecklingen hanteras vidare i kommunens nya översiktsplan.

Näringslivsutveckling och arbetsliv

Kommunen ska bedriva ett målmedvetet arbete för att utveckla ett bra företagarklimat. Samarbetet mellan näringslivet och skolan ska utvecklas.

Förutsättningar för företagande och service ska tas till vara och utvecklas. Karlsborg har särskilt goda förutsättningar att utveckla besöksnäring och friluftsverksamhet. De viktigaste besöksmålen är Karlsborgs fästning, Göta kanal och Forsviks Bruk.

Kommunen ska medverka till att skapa förutsättningar för en god lokal arbetsmarknad. Som arbetsgivare ska kommunen sträva efter att bli ett föredöme inom områdena personalsamverkan, likabehandling, arbetsmiljö och hälsa.

GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING

Vision 2020 ska vara styrande och stödjande för planerings- och utvecklingsarbetet i kommunens nämnder och bolag. Det innebär bland annat att visionen och målen ska arbetas in i kommunens budget- och verksamhetsplan.

Idébanken som har upprättats inom ramen för visionsarbetet ska användas som underlag och inspirationskälla i utvecklingsarbetet.

Resultatet av utförda insatser ska redovisas i ordinarie årsredovisning.